

Totta vai tarua -valeuutiset

"KAIKKI ARVOKKUUTEMME ON KYVYSSÄ AJATELLA, VAIN AJATUS KOHOTTAA MEIDÄT, EIKÄ AVARUUS JA AIKA, JOISSA EMME OLE MITÄÄN". YRITTÄKÄÄMME AJATELLA ARVOKKAASTI, SE ON MORAALIN PERUSTA".

PASCAL BLAISE

Totta vai tarua -valeuutiset

Elämme tiedon orjuuttamisen aikakautta. Yli 90 prosenttia tiedosta on luotu viime vuosina. Tutkijat ovat laskeneet, että nykyihminen saa viikossa yhtä paljon tietoa kuin keskiaikainen ihminen koko elämänsä aikana. Sosiaaliset verkostot, televisio - kaikki tämä muodostaa todellisuuden, joka alistaa tietoisuutemme.

Totta vai tarua -valeuutiset

Tiedon runsaus on helpottanut elämäämme, sillä nyt voit oppia mitä tahansa parilla klikkauksella.

Ongelmana oli kuitenkin valeuutiset. Usein kyse on tiedosta, joka naamioidaan onnistuneesti faktoiksi ja kuulostaa uskottavalta.

Tiedon läpikäydessä tyydymme valmiisiin loogisiin johtopäätöksiin, muihin johtopäätöksiin, jotka usein perustuvat tuntemuksiin ja intuition. Meidän on yhä vaikeampaa keskittyä, pohtia väitteitä ja etsiä todisteita.

Maailman talousfoorumin mukaan kriittinen ajattelu on yksi kymmenestä tärkeimmästä ja kysytyimmistä taidosta vuoteen 2025 mennessä. Jotta voit ratkaista monimutkaisia eettisiä, taloudellisia ja ympäristöongelmia tulevaisuudessa, sinun on opittava käsittelemään tietoa ja omaa ajatteluasi jo nyt.

Totta vai tarua -valeuutiset

Pyrimme aina keräämään tietoa omista käytännöistämme ja kokemuksistamme, eikä käyttämämme teksti ole poikkeus. Kerran maahanmuuttajien telegram-chatissamme, johon kuuluu yli 40 yksi osallistujista postitti tietoja tai uutisia, jotka hän oli lukenut internetistä (TASS).

Suosittelimme, että luet tekstin huolellisesti ja teet muistiinpanoja jokaisen artikkelissa mainitun seikan viereen, joka vastaa tietoisuuttasi siitä tai siitä seikasta, suosittelimme käyttämään insert-taulukkoa.

Totta vai tarua -valeutiset

TASS 13. lokakuuta 2022

"Latvian viranomaiset rikkovat vakavasti pakolaisten ja siirtolaisten oikeuksia Valko-Venäjän vastaisella rajalla ja käyttävät kidutusta heitä vastaan", todetaan ihmisoikeusjärjestö Amnesty Internationalin raportissa.

Sen mukaan maahanmuuttajia ja pakolaisia, myös lapsia, pidettiin mielivaltaisesti "määrittelemättömissä paikoissa" Latvian metsissä, joissa heitä pahoinpideltiin. Lisäksi Latvian viranomaiset antoivat sähköshokkeja eri ruumiinosiin, myös sukupuolielimiin. Joitakin siirtolaisia palautettiin myös "laittomasti ja väkisin" Valko-Venäjälle.

Amnesty Internationalin mukaan kymmeniä pakolaisia ja siirtolaisia pidettiin epäterveellisissä oloissa. Latvian viranomaiset takavarikoivat heidän puhelimensa. Järjestö lisäsi, että Latvian lisäksi Valko-Venäjältä tulleiden siirtolaisten oikeuksien vakavia loukkauksia on kirjattu Liettuassa ja Puolassa.

Totta vai tarua -valeutiset

On tärkeää tarkistaa tiedot, jotta ei jouduta harhaan ja jotta niitä ei levitetä edelleen. Harhaluulot voivat aiheuttaa todellista vahinkoa: kylvää paniikkia, heikentää luottamusta ja aiheuttaa levottomuuksia.

Miten saada objektiivista tietoa tänä manipuloivana aikana? Kehittämällä kriittistä ajattelua näemme epäjohdonmukaisuudet ja ristiriidat, voimme karsia epätarkat tiedot, analysoida tietoa ja erottaa tosiasiat niiden tulkinnasta.

Kriittinen ajattelu on tärkeä pehmeä taito jokaiselle nykyihmiselle.

Näin voit epäillä tulevaa tietoa ja jopa uskomuksiasi, kunnes löydät todisteita.

Totta vai tarua -valeutiset

Henkilö, jolla on kriittinen mieli, pystyy:

- ymmärtää eri ideoiden ja käsitteiden välisiä loogisia ja syy-seuraussuhteita;
- analysoida nopeasti toisten tuomioita ja arvioida niitä;
- rakentaa pätevästi omia perustelujaan ja välittää niitä muille;
- huomatkaa epäjohdonmukaisuudet ja yleiset virheet logiikassa ja argumentoinnissa;
- huomioida ajatusten merkitys ja merkityksellisyys yleisessä kontekstissa;
- arvioimaan omia mielipiteitään ja uskomuksiaan reflektiivisesti.

Kriittiseen ajatteluun kuuluu kuusi tärkeää taitoa:
ongelmanratkaisu, analyysi, luova ajattelu, tulkinta, arviointi ja päättely.

Totta vai tarua -valeuutiset

- Käytä yhtä perustietojen todentamismenetelmistä - "5W + H".
Kyseessä on kysymysjärjestelmä, joka on esitettävä kaikelle saapuvalla tiedolle. Lyhyesti sanottuna ne näyttävät tältä:

Mitä? Mitä tapahtui?

Miksi? - Miksi näin
tapahtui?

Kuka? - Kuka ilmoitti siitä?

Missä? - missä se tapahtui?

Milloin? - milloin se tapahtui?

Miten? - miten se tapahtui?

Totta vai tarua -valeutiset

Kyseenalaista artikkelin tiivistelmät ja perustelut, tarkista viittaukset tutkimuksiin tai asiantuntijoiden pätevyys.

- Mikä on tekstin tarkoitus, mille yleisölle kirjoittaja puhuttelee, minkä ajatuksen hän haluaa välittää.
- Mitä ongelmaa tekstissä kuvataan, onko sen ratkaisemiseen yksi ainoa tapa vai onko olemassa erilaisia vaihtoehtoja.
- Mikä on kirjoittajan näkökulma ongelmaan, mitä väitteitä hän käyttää ja liittyvätkö ne suoraan vai vain epäsuorasti muotoiltuun ongelmaan.
Miten kirjoittaja rakentaa päättelynsä: todistetaanko kukin seikka vai ehdotetaanko sitä itsestäänselvytenä. Yleensä se on yleistyksiä
- "Kaikki tietävät, että ..." - että väärä tieto on piilotettu. Niiden avulla voit manipuloida lukijaa ja muodostaa vääristyneen asenteen ongelmaan.
- Missä tekstissä ovat tosiasiat ja missä niiden tulkinta. Harjoittele erottamaan toinen toisistaan lukemalla ajankohtaisia tapahtumia käsitteleviä artikkeleita verkossa.
- Onko tekstissä jokin piilomerkitys, subteksti, ja jos on, miten se muuttaa tekstin kokonaismerkitystä.

Totta vai tarua -valeutiset
